

Bioloģisko un sociālo faktoru ietekme uz kariesa attīstību bērniem agrīnā vecumā Rīgas bērnudārzos

Simona Skrīvele, Rūta Care, Sandra Bērziņa

*Rīgas Stradiņa universitāte, Stomatoloģijas institūts,
Zobu terapijas un mutes veselības katedra, Latvija*

Ievads. Katra indivīda veselību ietekmē bioloģiskie, sociālie, ekonomiskie, vides un ar dzīvesveida paradumiem saistītie faktori. Tie ietekmē arī tik nozīmīgu ilgtspējīgas sabiedrības attīstības rādītāju kā visas sabiedrības veselību. Lai radītu priekšnosacījumus labai veselībai mūža garumā, nepieciešams popularizēt un attīstīt preventīvos un profilaktiskos pasākumus, veidot tādu sabiedrisko domu, kurā veselīgs dzīvesveids ir vērtība, kā arī turpināt pilnveidot veselības aprūpes sistēmu.

Lai radītu iedzīvotājos izpratni par veselību kā vērtību, būtiski ir veicināt valsts un nacionālās veselības organizācijas sadarbību, lai cilvēki jau no mazotnes tiktu labāk informēti un iesaistīti savas veselības saglabāšanā, lietotu veselīgu uzturu.

Darba mērķis. Izpētīt bioloģisko un sociālo faktoru lomu kariesa attīstībā bērniem agrīnā vecumā Rīgas bērnudārzos.

Materiāls un metodes. Pētījumam izvēlējās bērnus no trīsdesmit Rīgas bērnudārzos, kuru vecums bija 24–36 mēneši un kuru vecāki rakstiski atļāva piedalīties pētījumā. Pētījuma metodika bija saskaņota ar Rīgas Stradiņa universitātes Ētikas komiteju.

Klīniskajās apskatēs bērniem novērtēja kariesu, aplikumu. Bērniem un viņu mātēm noteica *Streptococcus mutans* un *Lactobacillus* daudzumu siekalās. Vecāku aptauju veica, lai iegūtu informāciju par sociālajiem faktoriem un par bērnu ēšanas un mutes higiēnas ieradumiem. Aptaujas anketu aizpildīja bērnu mātes.

Datu analīzei izmantoja statistikas programmu SPSS (17.00), aprakstošās un analītiskās statistikas metodes (Pirsona korelācijas koeficients). Par atšķirīgu ticamības līmeni pieņēma 5% ticamības līmeni.

Rezultāti. Pētījumā tika apskatīti 330 bērni (150 zēni un 150 meitenes), kuru vidējais vecums bija 31,5 mēneši (SD = 3,8). Kariesa neskarti zobi bija 231 jeb 70% bērnu, bet vidējais kariesa intensitātes rādītājs piena sakodienā (kpe zobiem) bija 1,52 (SD = 3,12).

Pozitīva saistība bija starp kariesu un bērna dzimumu ($p < 0,001$). Aplikumu atrada 86 (26,7%) bērniem. Pozitīvu korelāciju novēroja starp kariesa esamību un aplikumu ($p < 0,001$), starp kariesu un gingivītu ($p < 0,001$). Paaugstinātu *Streptococcus mutans* daudzumu siekalās atrada 19,4% bērnu un 37,3% māšu, bet paaugstināts *Lactobacillus* skaits siekalās bija 25,4% bērnu un 49,4% māšu.

Statistiski ticama sakarība bija starp kariesu un *Streptococcus mutans* skaitu ($p < 0,001$), kariesu un *Lactobacillus* daudzumu ($p < 0,001$) siekalās bērniem. 41% bērnu bija divas un vairāk cukuru saturošas galvenās ēdienreizes, bet 47% bērnu saņēma cukuru saturošus dzērienus.

Aptaujāto vecāku izglītības un sociālais stāvoklis bija augsts (58% māšu un 36,1% tēvu bija augstākā izglītība). Māšu vidējais vecums bija 30,85 gadi (SD = 5,14), bet tēviem – 32,97 gadi (SD = 6,41). 71% bērnu vecāki bija precējušies, bet neprecējušies bija 18%.

Starp mātes darba laiku un mātes izglītību pastāvēja statistiski ticama sakarība ($p < 0,002$). Mātes izglītība ietekmēja mātes zobu tīrīšanu ($p = 0,01$), bērna zobu tīrīšanu ($p = 0,05$), konfekšu ($p = 0,002$) un šokolādes ($p = 0,06$) lietošanas biežumu.

Secinājumi. Zobu kariess ir valsts sociāli ekonomiskās attīstības līmeņa rādītājs. Kariesa izplatība un intensitāte apskatē iekļautajiem 2–3 gadus veciem bērniem ir augsta. Informācija un zināšanas par bērna zobu kopšanu un uzturu ir nepietiekama. Mātes zināšanas un attieksme iespaido bērna mutes veselību.